

Lotterinemnda

Vedtak i Lotterinemnda 22. mai 2023

2023/0159 – Forbonde- og Lasskjøreunionen - org.nr. 913 813 294 - klage over vedtak om avslag på søknad om merverdiavgiftskompensasjon

Lotterinemndas medlemmer: Leder Martin Hennig, medlemmene Shabneet K. Bains og Elisabet Ekberg

Sakens bakgrunn

- (1) Forbonde- og Lasskjøreunionen søkte 31. august 2022 om merverdiavgiftskompensasjon for regnskapsåret 2021. Søknaden gjaldt et kompensasjonsbeløp på 82 111 kroner etter dokumentert modell.
- (2) Lotteritilsynet avsto søknaden 19. desember 2022, med den begrunnelse at prosjektet som merverdiavgiftskostnadene er knyttet til, kommer næringsinteresser til gode. Søknadsbeløpet ble på denne bakgrunn redusert med 78 594 kroner. Søknadsbeløpet som gjenstår er da under minstegrensen for søknadsberettigede merverdiavgiftskostnader.
- (3) Klager påklaget vedtaket 11. januar 2023, mottatt av Lotteritilsynet 16. januar 2023, etter å ha fått forlenget klagefrist til 16. januar 2023. Klager anfører at forprosjektet ikke kommer næringsinteresser til gode. Det vises til at klager består av åtte enkeltstående ideelle foreninger som årlig kjører til Rørosmartnan med hest og slede på historisk vis. Formålet med klagers organisasjon er å være en samlende organisasjon hvor formidling og ivaretagelse av lasskjørerkulturen og historien er grunnpilaren. Foreningen driver ikke med kommersiell virksomhet eller næringsvirksomhet i forbindelse med sitt historiske arbeid. Det daglige virket finansieres i vesentlig grad av medlemmene selv. I forbindelse med Rørosmartnan, ankommer forbønder og lasskjørere med hest og slede fra Sverige, Østerdalen, Hedmark, Gudbrandsdalen, Gauldal, Selbu og Tydal.
- (4) Foreningen har satt i gang et prosjekt kalt «Vinterarv», der dokumentasjon og kunnskap om lasskjørerkulturen som immateriell kulturarv skal samles og systematiseres, slik at den kan ivaretas, formidles og brukes aktivt som kulturarv. Dokumentasjonen skal blant annet brukes til å søke lasskjørerkulturen inn på UNESCO-listen over immateriell verdensarv. Etter en forstudie, ble et forprosjekt etablert i 2021 og ble ledet av Rørosregionen Næringshage på oppdrag fra klager. Målet med forprosjektet var å etablere et hovedprosjekt. Målet med hovedprosjektet er å sikre og videreutvikle den immaterielle kulturarven som lasskjørerne og forbondekulturen representerer, som en viktig del av verdensarven Røros Bergstad og Circumferensen. Finansiert av Riksantikvaren, Trøndelag og Innlandet fylkeskommuner, Røros kommune, Røros Næringsfond, Verdensarvrådet og Rørosmartnan/Visit Røros, i tillegg til en betydelig egeninnsats fra klager.

Postadresse

Postboks 511 Sentrum
5805 Bergen

Besøksadresse

Zander Kaaes gate 7
5015 Bergen

Tlf.: 55 19 30 00

E-post: post@knse.no

- (5) I forbindelse med det overnevnte prosjektarbeidet, har klager fått anbefalt å ha en ekstern prosjektledelse med god kompetanse. Røros er en liten by og alternativer for prosjektledere er begrenset. Klagers vurdering er at Røros Næringshage er beste og mest kvalifiserte aktør, som jobber bredt med mange ulike prosjekter i fjellregionen innenfor både kultur, historie og næringsutvikling. Selv om prosjektgruppen har representanter fra næringsvirksomhet, representerer ikke prosjektgruppen næringsvirksomhet som har direkte interesser i prosjektet med tanke på økonomisk vinning.
- (6) Innlandet fylkeskommune ga tilbakemelding om at prosjektet måtte synliggjøre hvordan kompetanse i prosjektet kan bidra til eventuell næringsutvikling med basis i kulturarven. Klagers tilbakemelding på dette var at økt kunnskap kan bidra til økt kompetanse hos de som er interessert, men at klager ikke kan bidra utover det. Målet formulert i årsberetningen, som viser til et langsiktig utviklingsarbeid og å avklare ulike aktører sine roller i arbeidet, omhandler utviklingsarbeid knyttet til kulturminnene. Dette omfatter kartlegging og merking av vinterveiene, der arkeologer hos Statens vegvesen deltar. Dette arbeidet har ikke med næringsutvikling å gjøre. Stallbygningene som skal settes opp er ikke av næringsinteresse, men for å ha et historisk riktig kompetanse nav for kulturen hvor den kan ses i praksis som kulturarv, for eksempel under Rørosmartnan.
- (7) Når det gjelder målsetningen om blant annet å bruke lasskjørerkulturen som utgangspunkt for næringsutvikling, er dette tatt inn i forprosjektet som følge av krav fra Innlandet fylkeskommune. Med dette menes at det skal bidras til økt kunnskap som kan benyttes fritt av alle. Klager er klar over at ordlyden kan tolkes som at klager har tenkt å utvikle kultur og opplevelsesnæring med utgangspunkt i lasskjørerkulturen, men dette er ikke tilfellet.
- (8) Det vises for øvrig til klagen i sin helhet.
- (9) Lotteritilsynet har ikke funnet grunn til å omgjøre sitt vedtak og oversendte klagen med innstilling 6. mars 2023 til Lotterinemnda for behandling.
- (10) Klager sendte merknader til Lotterinemndas innstilling i e-post 16. mars 2023. I ny e-post 16. mars opplyste klager at det var kommet ny informasjon i saker og ba om at innsendte dokument ikke ble vedlagt saken.

Det rettslige grunnlaget

- (11) Det rettslige grunnlaget er forskrift 23. oktober 2018 nr. 1600 om merverdiavgiftskompensasjon for frivillige organisasjoner (forskriften).
- (12) Ved søknad etter dokumentert modell følger det av forskriften § 8 første ledd at søknadsbeløpet er «merverdiavgiftskostnader på varer og tjenester basert på regnskapet ett år tilbake i tid, etter generelle avgrensninger etter § 6 [...]».
- (13) Etter forskriften § 6 ytes det ikke kompensasjon for kostnader eller anskaffelser som faller utenfor den frivillige og ikke-fortjenestebaserte delen av virksomheten eller er knyttet til virksomhet som kommer inn under § 3 tredje ledd.
- (14) Det fremgår av forskriften § 3 tredje ledd bokstav f at det ikke gis merverdiavgiftskompensasjon for «virksomhet som kommer næringsinteresser eller offentlige oppgaver til gode».

- (15) Av forvaltningsloven § 34 følger det at klageinstansen kan prøve alle sider av saken og herunder ta hensyn til nye opplysninger. I dette ligger at klageinstansen fullt ut kan prøve både rettsanvendelsen, saksbehandlingen, faktum og det frie skjønn. Klageinstansen kan selv treffe nytt vedtak i saken eller oppheve det og sende saken tilbake til underinstansen til helt eller delvis ny behandling.

Lotterinemndas vurdering

- (16) Forbonde- og Lasskjøreunionen sin klage gjelder Lotteritilsynets vedtak 19. desember 2022 om avslag på søknad om merverdiavgiftskompensasjon for regnskapsåret 2021.
- (17) Det sentrale spørsmålet i saken er om klagers virksomhet kommer næringsinteresser til gode.
- (18) Klager har opplyst at formålet med klagers organisasjon er å være en samlende organisasjon hvor formidling og ivaretagelse av lasskjørerkulturen og historien er grunnpilaren. Medlemsforeningene er ideelle foreninger som består av forbonder og lasskjørere, som slik nemnda forstår det ikke driver næringsvirksomhet. En viktig del av klagers virksomhet er videre, slik Lotterinemnda forstår det, at de ulike medlemsforeningene stiller med lasskjørere som kjører til Rørosmartnan og stiller opp på åpningen av markedet. Klager er ikke arrangør av Rørosmartnan, men bidrar med å formidle lasskjøringskulturen.
- (19) Etter en forstudie, ble et forprosjekt etablert i 2021 og ble ledet av Rørosregionen Næringshage på oppdrag fra klager. Kostnadene som søkes kompensert gjelder dette prosjektet. Målet med forprosjektet var å etablere et hovedprosjekt. Målet med hovedprosjektet er å sikre og videreutvikle den immaterielle kulturarven som lasskjørerne og forbondekulturen representerer, som en viktig del av verdensarven Røros Bergstad og Circumferensen. Dette innebærer å samle dokumentasjon og kunnskap om lasskjørerkulturen, og samle og systematisere denne, slik at den kan ivaretas, formidles og brukes aktivt som kulturarv. Dokumentasjonen skal blant annet brukes til å søke lasskjørerkulturen inn på UNESCO-listen over verdensarv.
- (20) Fra sluttrapporten for forprosjektet fremgår det at styringsgruppen for prosjektet var klagers styre. Prosjektet ble ledet av Rørosregionen Næringshage, og prosjektgruppen bestod av to medlemmer fra klager, ett medlem fra Atlungstad, ett medlem fra Rørosmartnan og to medlemmer fra Rørosregionen Næringshage. Rørosregionen Næringshage er et regionalt utviklingsselskap som skal utvikle lokalt og regionalt næringsliv, herunder bidra til løpende forretningsutvikling og profesjonalisering av næringslivet i regionen. Flere næringsdrivende selskaper er representert i styret i Rørosregionen Næringshage, og på eiersiden er det en rekke kommuner og ulike næringsdrivende.
- (21) Forprosjektet hadde 7 ulike målsetninger:
- «1. Utarbeide forslag til et hovedprosjekt med plan for et langsiktig utviklingsarbeid som er knyttet både til de fysiske og de immaterielle kulturminnene.*
- 2. Konkretisere hovedarbeidsområde for et langsiktig utviklingsarbeid, og avklare ulike aktører sine roller i arbeidet.*

3. Samle og konkretisere tilgjengelig informasjon som grunnlag for senere beslutningsprosesser.

4. Sikre medvirkning og bidra til å skape vilje til å delta i videre gjennomføring av tiltak på kort og lang sikt.

5. Sikre ivaretagelse av opparbeidet kunnskap innenfor hele bredden av lasskjørerkulturen før kildene forsvinner.

6. Få fram kunnskap om vinterveger leder og ferdasgårder som grunnlag for offentlig og privat planlegging.

7. Synliggjøre hva som skal til for å kunne utvikle en større bredde i og omfanget av næringsutvikling med basis i kulturarven.»

- (22) Videre fremgår det at det har vært viktig med involvering og forankring hos aktørene i kjørelagene som til sammen utgjør klager, samt sentrale samarbeidsaktører. Det er gjennomført en workshop for kjørelagene og én for sentrale samarbeidsaktører, herunder de som finansierer forprosjektet, Rørosmuseum, verdensarvsenteret, Kulturminnefondet og Rørosmartnan. Workshopen er finansiert av Innlandet Fylkeskommune, Trøndelag fylkeskommune, Rørosbanken, Verdensarvrådet, Røros kommune og klager selv. Elementer som blir trukket frem i sluttrapporten som det er viktige å ta med i et eventuelt hovedprosjekt er kunnskap om kulturen, «strukturere og synliggjøre hvordan kultur og kommersialitet henger og kan henge sammen for å bevare kulturen» og målrettet formidling og å ivareta og bygge videre på det som eksisterer. Oppsummert var det viktigste som skulle tas med inn i hovedprosjektet at «[l]asskjørerne har en økonomisk ramme som stimulerer til deltagelse og utvikling», «[s]amfunnet har stor forståelse og respekt for lasskjørere som bærer av en viktig kulturarv», «[l]asskjørerne har en forutsigbar situasjon med hensyn til overnatting, mat og vinterveger» og «[v]interveger og ferdasgårder har høy status som regionale og nasjonale kulturminner».
- (23) Etter nemndas vurdering tilsier dette at hovedmålsettingen og hoveddelen av forprosjektet har handlet om hvordan det kan legges til rette for bevaring og formidling av lasskjøringen som kultur og kulturminne. Nemnda ser imidlertid at forprosjektet har som et av formålene å sikre næringsutvikling med utgangspunkt i kulturen. Nemnda forstår dette slik at formidling av lasskjøringskulturen skaper behov for overnatting, mat, drikke og lignende, som gir næringslivet muligheter. Klager har anført at dette begrenser seg til kunnskapsformidling som kommer alle aktører til gode. Videre anfører klager at deltagelsen fra Rørosregionen Næringshage ikke er ment å representere næringsinteresser, men bidrar med kjennskap til fjellregionen innenfor både kultur, historie og næringsutvikling. Nemnda kan imidlertid ikke se bort fra at forprosjektet på denne bakgrunn til en viss grad kommer næringsinteresser til gode. Samtidig er det nemndas vurdering at dette utgjør en mindre del av prosjektet. Når det gjelder den delen av forprosjektet som knytter seg til å reise en stall, kan ikke nemnda se at bygging av stallen skal skje for å ivareta næringsinteresser. Imidlertid kan dette være ny,- på- og ombyggingskostnader som det skal avgrenses mot etter forskriften § 6 bokstav b.
- (24) Lotteritilsynets totalvurdering innebærer at forprosjektet vil komme næringsinteresser til gode, og når disse kostnadene trekkes fra, er grunnlaget under minstegrensen på 7 000 kroner. Nemnda er ikke enig i at alle de nevnte kostnadene kommer næringsinteresser til gode og må trekkes fra. Slik nemnda forstår det, er hovedformålet med prosjektet

ivaretagelse av lasskjøringskulturen og ikke å fremme næringsinteresser. Nemnda er derfor kommet til at Lotteritilsynets vedtak oppheves og sendes tilbake for ny behandling. Det vil da være opp til Lotteritilsynet om det skal foretas en avgrensning i henhold til forskriften § 8 første ledd jf. § 6 jf. § 3 tredje ledd bokstav f, eventuelt også bokstav b, eller om søknaden skal avslås etter § 5 niende ledd som følge av manglende avgrensning mot kostnader som ikke er kompensasjonsberettigede.

Konklusjon

- (25) Lotterinemnda finner etter en konkret vurdering av sakens opplysninger at Lotteritilsynets vedtak oppheves og sendes tilbake til Lotteritilsynet for ny behandling.

Vedtak

Lotteritilsynets vedtak 19. desember 2022 oppheves. Saken sendes tilbake til Lotteritilsynet for ny behandling.

Dokumentet er godkjent elektronisk